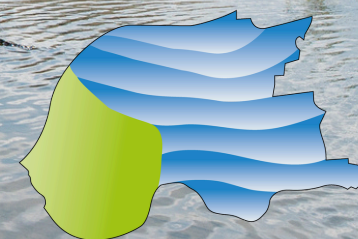

Gemeente
West
Maas en
Waal

2024

DUURZAAMHEIDSVERSLAG

Gemeente West Maas en Waal

-Inhoud-

01 Energie in cijfers	pagina 5
02 Groen-blauwe leefomgeving	pagina 13
03 Biodiversiteit en natuur	pagina 17
04 Circulaire economie	pagina 19
05 Eigen organisatie	pagina 23
06 Communicatie en participatie	pagina 30

-Voorwoord-

Marieke van den Boom, wethouder duurzaamheid: "Duurzaamheid leeft! Zowel binnen het gemeentehuis als daarbuiten. Bijna dagelijks zie en hoor ik weer mooie duurzaamheidsinitiatieven voorbijkomen. Het inspireert me telkens opnieuw. Zeker omdat we alleen samen kunnen zorgen voor een duurzaam West Maas en Waal. Al deze initiatieven verdienen het om gezien te worden. Dit duurzaamheidsverslag is een prachtige manier om terug te kijken op wat we al bereikt hebben. Natuurlijk zijn er nog genoeg uitdagingen, maar juist de resultaten die we al hebben geboekt, geven motivatie voor de toekomst!"

Evert Jan Slootweg, wethouder klimaatadaptatie: "Het is goed maar vooral ook noodzakelijk dat we ons goed voorbereiden op de klimaatverandering. We vroegen extra aandacht hiervoor in de Klimaatweek in oktober. Het biodiversiteitsplan is door de raad goedgekeurd. En op het gebied van klimaatadaptatie zetten we continue mooie stappen. Bij duurzaamheid komen zoveel verschillende thema's samen. Het is heel breed: van biodiversiteit en klimaatadaptatie tot energievraagstukken en circulaire economie. Dat totaalbeeld komt goed tot uiting in dit verslag. Een mooie opsomming van alle mooie projecten die bijdragen aan duurzaamheid in onze gemeente."

Samen kijken we met trots terug op de stappen die zijn gezet en blijven we ons inzetten voor een toekomst waarin duurzaamheid centraal staat.

-Team-

Nando Habraken
Adviseur Duurzaamheid

Nathalie Uittenhout
Junior Adviseur Duurzaamheid

Heleen Poppe
Adviseur Communicatie

Hessel van Kessel
Projectleider Groen

Martijn Timmermans
Beleidsadviseur Klimaat

Als gemeente hebben wij brede ambities op het gebied van duurzaamheid. We willen een duurzame toekomst creëren voor onze gemeenschap. We werken als gemeente dan ook aan veel verschillende projecten en initiatieven om te verduurzamen. Als gemeente doen we dat natuurlijk niet alleen, maar samen met de inwoners en ondernemers.

We staan midden in de transitie naar een duurzame samenleving, met schone energie en circulair gebruik van grondstoffen. Deze transitie vormt één van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen voor de komende jaren. De doelen zijn duidelijk: in 2030 'stoten we 55% minder broeikasgassen uit dan in 1990' en 'maken we gebruik van de helft minder grondstoffen'. Dit spraken we af in het Klimaatakkoord, het Gelders Energieakkoord, het Nationaal Grondstoffenakkoord en onze eigen koersnotitie Energietransitie en Circulaire Economie.

In dit duurzaamheidsverslag staan alle projecten en ontwikkelingen uit 2024 waar de gemeente het initiatief heeft genomen, bij betrokken was of met veel interesse naar heeft gekeken. Het verslag bevat dus zowel onderwerpen en resultaten waar de gemeente veel invloed op had, als ook onderwerpen waar de gemeente geen invloed op had. 2024 is het eerste jaar waarin we een duurzaamheidsverslag publiceren. We gaan dit jaarlijks doen, zodat we de ontwikkelingen kunnen monitoren en de voortgang kunnen delen.

Inleiding

1. Energie in cijfers

Duurzaamheid leeft onder onze inwoners en ondernemers. En dat blijft niet onopgemerkt! Met diverse indicatoren kunnen we de vooruitgang richting een toekomstbestendige gemeente in kaart brengen. Door het vaststellen van de Koersnotitie Energietransitie en Circulaire Economie hebben we een duidelijke duurzaamheidsvisie om mee aan de slag te gaan. Naast deze mijlpaal zijn er meetbare factoren, zoals energielabels, het terugdringen van aardgasgebruik, het aantal zonnepanelen, het gebruik van het Energieloket en EnergieVitaal, het aantal financieringsaanvragen en het aantal ondernemers dat verduurzamingsadvies vraagt.

Energielabels

Een energielabel voor woningen is een indicator hoe energiezuinig een woning is.

Het label loopt van A tot en met G:

- A betekent zeer energiezuinig (groen), vaak met veel energiebesparende voorzieningen.
- G betekent zeer onzuinig (rood), meestal zonder energiebesparende maatregelen.

Het energielabel geeft aan hoeveel energie een woning gemiddeld verbruikt en wat de potentiële kosten voor verwarming, elektriciteit en warm water zijn.

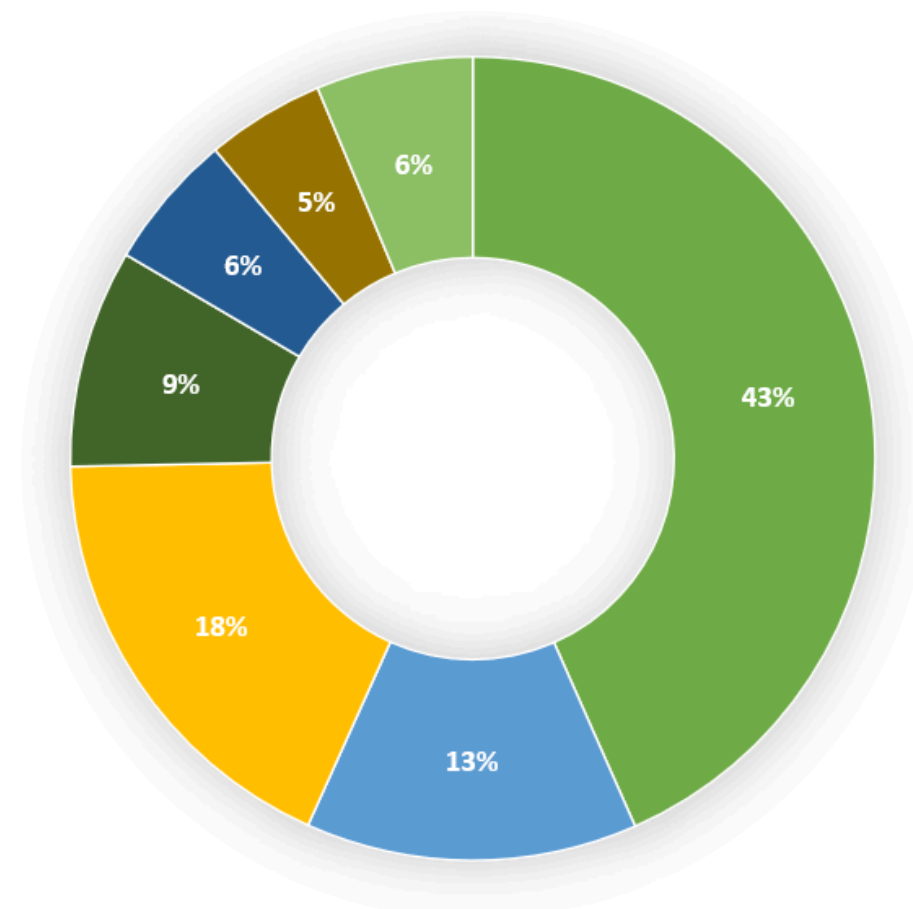
Het energielabel wordt bepaald op basis van diverse factoren zoals:

- Isolatie van muren, daken en vloeren.
- Type en efficiëntie van verwarmingssystemen en boilers.
- Aanwezigheid van zonnepanelen of zonneboilers.
- Soort glas (bijvoorbeeld dubbel of driedubbel glas).

Een hoger energielabel (A of B) betekent lagere energiekosten en minder CO₂-uitstoot.

Ondanks dat netcongestie een nationale uitdaging is, worden er nog steeds verduurzamingsmaatregelen getroffen in huis. Inmiddels heeft 64,8% van de inwoners in West Maas en Waal een huis met energielabel a (++++), b of c.

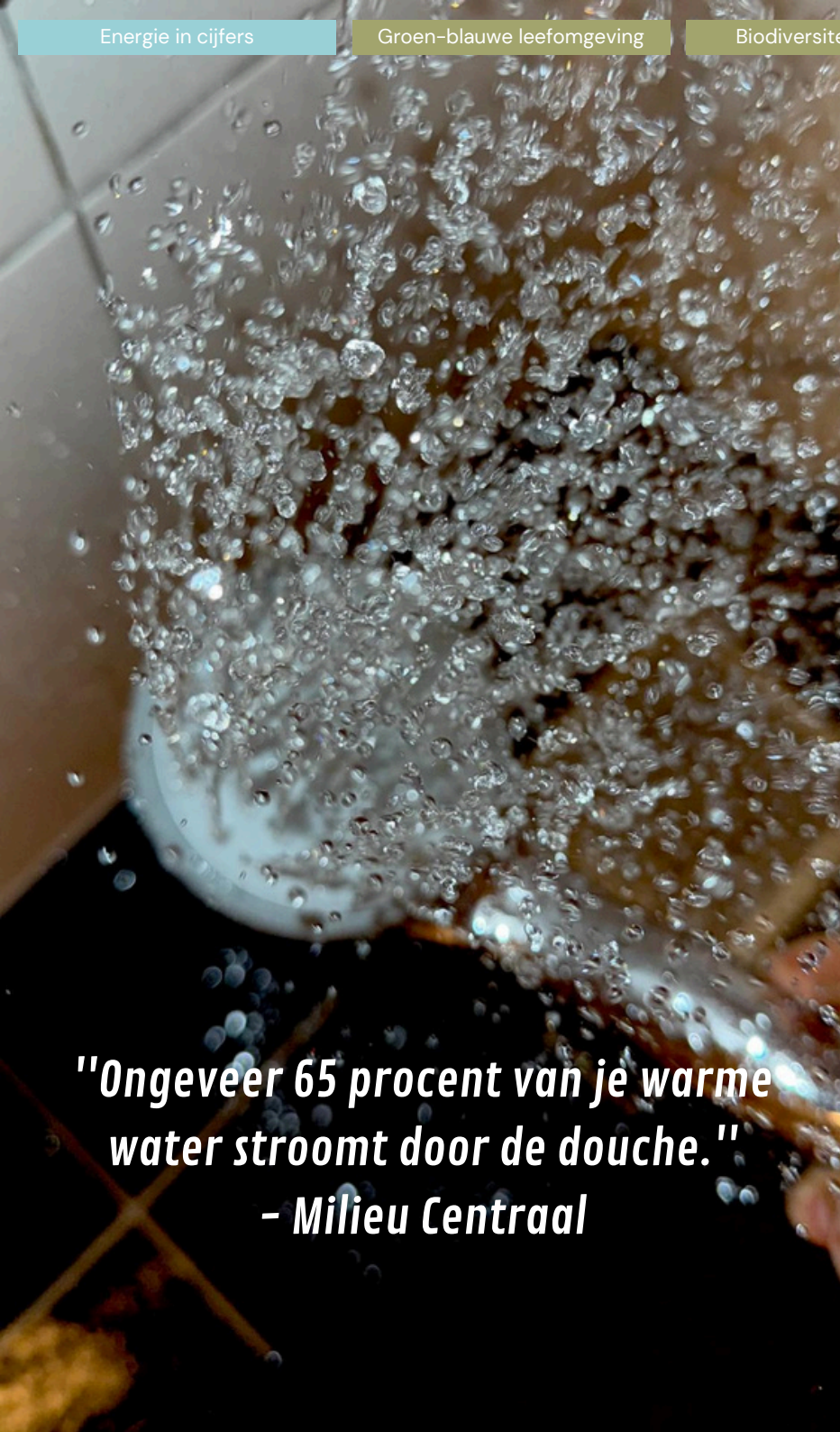
Energielabels

● A t/m A++ ● B ● C ● D ● E ● F ● G

Van 56% van de woningen is het energielabel bekend. De bovenstaande diagram is gebaseerd op de 56% energielabels die bekend zijn. Van de overige woningen is het energielabel onbekend.

Bron: Rijksoverheid Klimaatmonitor

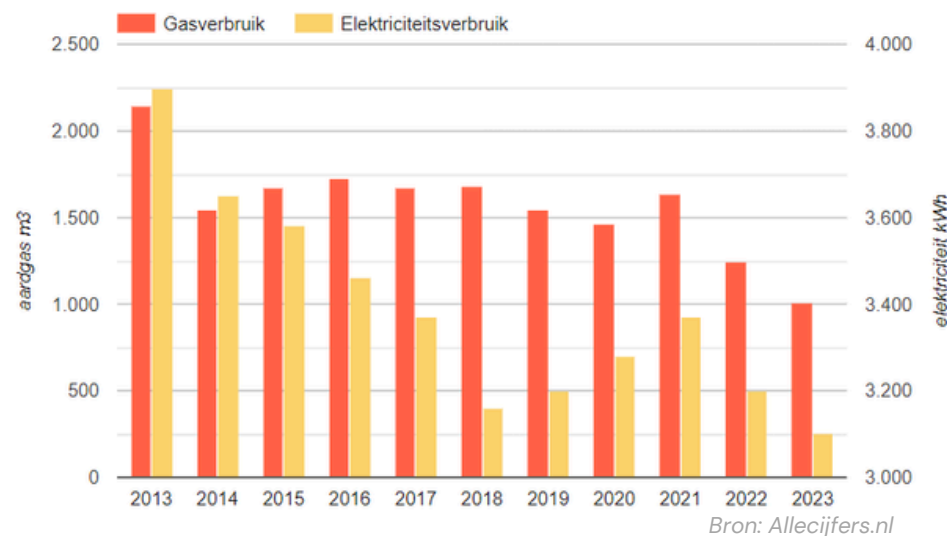
**"Ongeveer 65 procent van je warme water stroomt door de douche."
- Milieu Centraal**

Aardgas- en elektriciteitsverbruik

Aardgas is een fossiele brandstof en draagt bij aan de uitstoot van CO₂ en methaan, twee krachtige broeikasgassen. Door van het gas af te gaan, wil Nederland de CO₂-uitstoot verminderen en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen afbouwen. Het winnen van aardgas zorgt vooral in Groningen voor aardbevingen en andere problemen voor de lokale bevolking. Ook door de geopolitieke spanningen wordt het steeds belangrijker om een duurzaam en onafhankelijk energienetwerk te hebben. Het doel is om 55% minder CO₂-uit te stoten in 2030. Volgens de prognose haalt onze gemeente dit niet en blijven we steken op 44% reductie in 2030. Er is dus nog volop werk aan de winkel.

Voor veel huishoudens betekent dit dat veranderingen nodig zijn in de manier waarop ze hun huis verwarmen, koken en warm water opwekken.

Onze gemeente moet net als alle andere gemeenten in 2050 van het gas af zijn. Zoals te zien in de figuur hieronder neemt het gasgebruik af. Dit is een mooie ontwikkeling richting een aardgasvrije gemeente.

Bovenstaande grafiek toont het gemiddelde energieverbruik per woning per jaar in onze gemeente. Het verbruik is exclusief elektriciteit die eventueel in woningen zelf wordt opgewekt, bijvoorbeeld door zonnepanelen. De afname van elektriciteitsverbruik wordt dus veroorzaakt door de toename van eigen opwek.

Elektrisch rijden

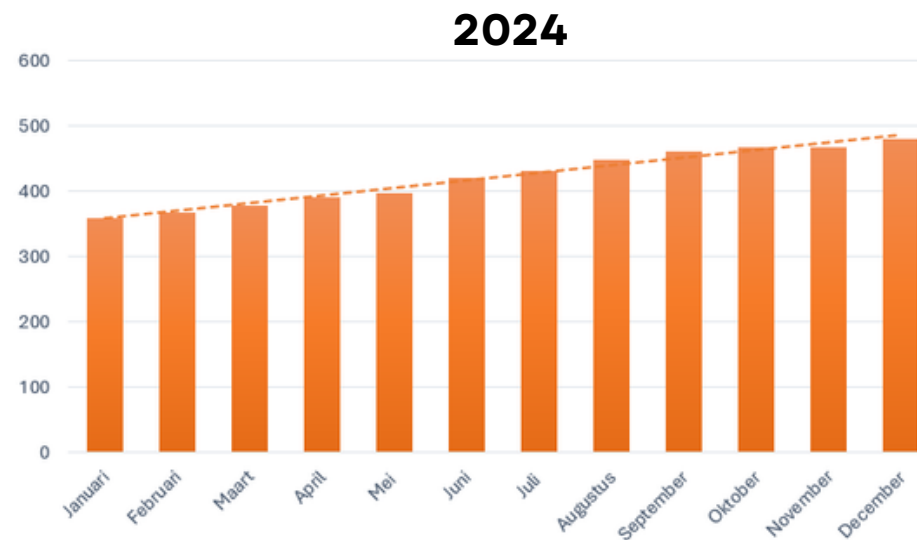
Elektrisch rijden neemt de laatste jaren een enorme vlucht. Vooral door technologische verbeteringen, meer modellen en toenemende steun vanuit overheden. Elektrisch rijden zorgt voor:

- Lagere CO₂-uitstoot
- Lager energieverbruik en kosten
- Onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen

Wereldwijd is er een forse stijging in de verkoop van elektrische auto's. Europa en China lopen hierbij voorop. Nederland is, met zijn uitgebreide oplaadnetwerk en stimuleringsbeleid, een van de koplopers in Europa.

In de gemeente West Maas en Waal neemt elektrisch rijden ook toe. Het aantal elektrische auto's steeg in 2024 van 359 in januari tot 479 in december. Dit is een stijging van 33%. Elektrisch rijden draagt bij aan de vraag naar elektriciteit, vooral wanneer veel auto's tegelijk worden opgeladen, zoals in de avonduren. Dit geldt zowel voor huishoudens die thuis opladen als voor openbare laadpunten. In een landelijke gemeente zoals de onze, kan een plotselinge toename in de vraag de capaciteit van het net overschrijden. Ook wel netcongestie genoemd. Netcongestie is een uitdaging waar we de komende jaren mee te maken krijgen. Genoeg netcapaciteit is een voorwaarde om de trend naar elektrisch rijden voort te zetten.

We moeten ons energieverbruik beter afstemmen op het aanbod op het elektriciteitsnet. Bijvoorbeeld door elektrische auto's op te laden wanneer de zon schijnt in plaats van 's avonds wanneer het donker en windstil is.

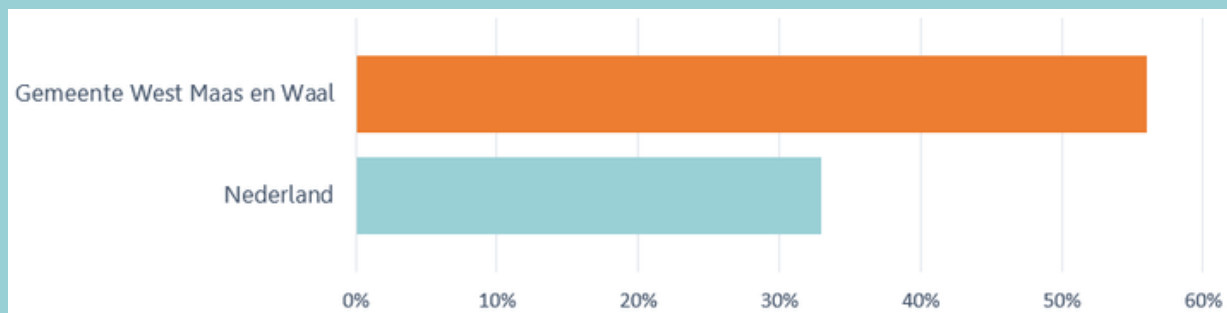

Bovenstaande grafiek toont het aantal elektrische auto's per maand in de gemeente West Maas en Waal op basis van de regionale voertuigdata van de RDW. Dit is de som van het aantal elektrische bedrijfsauto's en het aantal elektrische personenauto's.

Bron: Allecijfers.nl

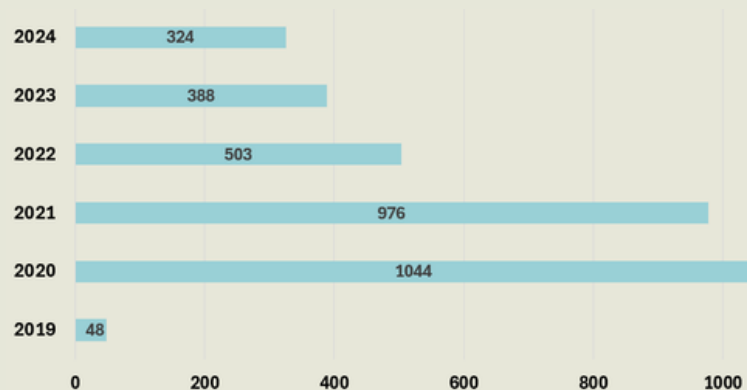
Percentage aantal huizen met zonnepanelen in 2023

In de gemeente heeft 56% van de huizen zonnepanelen op het dak. Dat is aanzienlijk meer dan het Nederlandse gemiddelde (33%). Met 56% zijn wij binnen Gelderland de gemeente met de meeste zonnepanelen op dak en nummer 7 van Nederland.

Bron: Regionale Klimaatmonitor

Aantal nieuwe huishoudens bereikt via energieloket

Het hoge aantal activiteiten in 2020–2022 springt eruit. Dit komt door de grote landelijke subsidie campagnes zoals de RRE en RREW, waarbij inwoners onder andere gratis energiebespaarpakketten konden krijgen.

Ook inwoner Frans van Leeuwen (zie foto pagina 5) heeft gebruik gemaakt van het energieloket. Hij kwam bij het Energieloket voor informatie en volgde verschillende webinars. Ook de webinar over de warmtepomp.

“Die webinar vond ik interessant om te bekijken. Daar steek je toch handige dingen van op als je bezig bent met oriënteren”

Inmiddels heeft de familie Van Leeuwen 30 zonnepanelen op het huis en de berging, een hybride warmtepomp, een elektrische boiler, een nieuwe geïsoleerde voor- en achterpui, een nieuwe geïsoleerde dakkapel, een inductiekookplaat én is Frans bezig met het isoleren van de zolder. Het voordeel is dat Frans veel zelf doet: “Ik ben hartstikke handig. Al moet ik dat wel altijd zelf zeggen” zegt hij daarover lachend.

Adviezen van het energieloket

Het energieloket geeft inwoners onafhankelijk en persoonlijk advies over energiebesparing en thuis energie opwekken.

Het energieloket geeft onder andere:

- persoonlijk advies op maat via mail, telefoon of thuis
- informatie over energielabels, financieringen en subsidies
- een woondossier waarmee je snel inzicht krijgt in de verduurzamingsmogelijkheden
- checklijsten voor het aanvragen en beoordelen van offertes
- gezamenlijke inkoopacties voor isolatie en zonnepanelen

Het afgelopen jaar heeft het energieloket 324 nieuwe huishoudens bereikt. De energiecoaches hebben 57 woningen bezocht om verduurzamingadviezen te geven.

Activiteiten energieloket

Energiecoachbezoeken	57
Woningdossier	324
Bezoek Energieloket	1
Inwonersvragen	609
EnergieVitaal vragen	335
Overige activiteiten	276
Totaal	1602

Hulp van Energievitaal

EnergieVitaal is een apart programma van het energieloket voor mensen met een kleine beurs en een slecht geïsoleerde woning. EnergieVitaal geeft gratis advies en biedt gratis maatregelen aan. Het afgelopen jaar heeft EnergieVitaal 299 mensen geholpen.

Energiecoaches

De energiecoaches zijn een enthousiaste groep heren die namens het energieloket langsgaan bij inwoners. Met een rugzak vol kennis en enthousiasme inventariseert de energiecoach de mogelijkheden om te verduurzamen. De heren doen dit met veel plezier en helpen graag.

"Ik ben Jack de Bruijn, 63 jaar, gehuwd. Sinds ruim twee jaar woon ik in Appeltern. Daarvoor heb ik 20 jaar in Italië en Finland gewoond en gewerkt voor de Europese Unie op het gebied van wetgeving voor chemische stoffen. Als energiecoach kan ik een bijdrage leveren aan de energietransitie en tegelijkertijd steek ik er zelf ook nog wat van op."

"Ik ben Jan van 't Wout en ik woon sinds de zomer van 2022 in Wamel. Na een werkzaam leven wil ik nu mijn kennis gebruiken om mensen te helpen een keuze te maken bij het verduurzamen van hun woning. Ik ben een techneut die vanuit een groter perspectief naar oplossingen kijkt en het "probleem" niet loslaat tot er een oplossing voor is gevonden."

"Ik ben Marc van Beuningen, ik woon in Beneden-Leeuwen en ben oud ondernemer/meubelfabrikant en (ambachtelijk) meubelmaker. Ik ben energiecoach omdat ik mensen bewust wil maken van hun energieverbruik voor nu en de toekomst. En meer wooncomfort creëren, dat is ook belangrijk."

"Ik ben Willy Driessen en geboren en getogen in Dreumel. Naast een goed leven is mijn passie iets na te laten aan een volgende generatie. Dit wil ik doen door iets van mijn ervaringen als bouwkundig adviseur over te dragen aan anderen."

Financieringsaanvragen

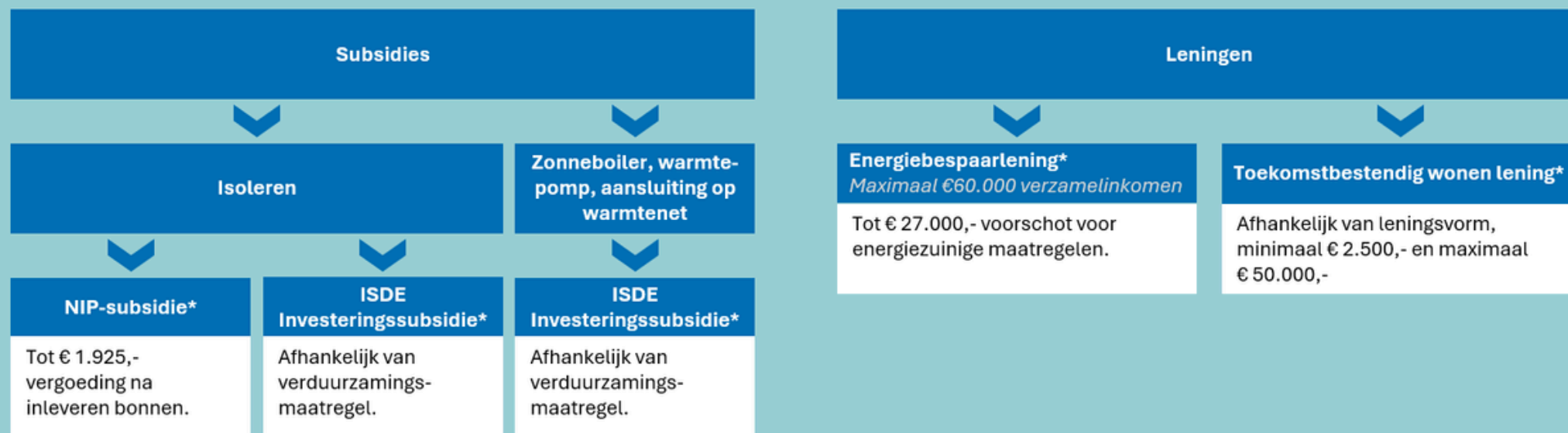
Afgelopen jaar waren er verschillende subsidies beschikbaar voor het verduurzamen van je huis. In het overzicht hieronder staan alle financieringsmogelijkheden van 2024. Alle financieringsmogelijkheden zijn ook in 2025 beschikbaar.

De grootste subsidiepot in 2024 was de NIP-subsidie. NIP staat voor nationaal isolatieprogramma. Het doel van deze subsidie is dat meer mensen hun woningen gaan isoleren. De subsidie is ook voor doe-het-zelvers en bedraagt maximaal € 1.925,-.

In 2024 is de NIP-subsidie 83 keer aangevraagd. Totaal is er budget voor 340 huishoudens. In 2024 hebben we al 24% van het budget uitgekeerd.

De duurzaamheidslening voor non-profit organisaties is in 2024 één keer aangevraagd. Deze lening kan bijvoorbeeld gebruikt worden om een verenigingsgebouw energiezuinig te maken. Mogelijke maatregelen zijn zonnepanelen, raam- of dakisolatie of warmtepompen.

De toekomstbestendig wonen lening is in 2024 24 keer aangevraagd. Deze lening is voor woningeigenaren die energie willen besparen of het huis willen verduurzamen. De lening kan ook gebruikt worden voor levensloopbestendige maatregelen, zoals het maken van een slaapbadkamer op de begane grond.

Regionale Energie Strategie (RES)

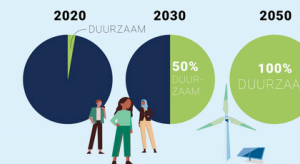
In 2015 maakten 195 landen afspraken om actie te ondernemen om de aarde niet meer dan twee graden Celsius te laten opwarmen. Om dat te realiseren moet onder meer de CO₂-uitstoot omlaag. In 2019 presenteerde het Nederlandse kabinet de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken. Sindsdien werken we in Nederland in een samenwerkingsverband van 30 RES-regio's aan regionale verkenningen waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land via wind en zon opgewekt kan worden. Ook wordt onderzocht welke warmtebronnen te gebruiken zijn, zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Op 1 juli 2021 hebben alle 30 RES-regio's hun plan aangeboden aan het Nationaal Programma RES.

Document en samenwerking

Res is een document en een samenwerking. Het document beschrijft hoe Rivierenland overstapt op duurzame energie. In het document is de gezamenlijke ambitie voor het opwekken van duurzame elektriciteit geformuleerd: 1,2 TWh duurzame elektriciteit in 2030, opgewekt met wind en zon. Ook is onderzocht en vastgesteld welke gebieden in de regio daarvoor kansrijk zijn. Daarnaast beschrijft het document welke regionale kansen we zien voor het anders verwarmen van onze woningen.

West Maas en Waal

Voor onze gemeente geldt dat we op schema lopen om onze doelen te behalen. Ons doel was om 25 hectare aan zonnenvelden te realiseren voor 2030. De vergunningen voor 3 parken zijn afgegeven en de verwachting is dat zij eind 2025 zullen beginnen met bouwen. Hiermee voldoen we aan de afspraken die regionaal zijn gemaakt.

WAAROM?

Het wordt steeds warmer op aarde omdat we veel olie en gas gebruiken voor onze energie. Daar hebben mensen, dieren en planten last van en het maakt delen van de aarde onleefbaar. Daarom willen we in 2050 alleen nog maar duurzame energie gebruiken. En geen gas of olie meer. In 2030 willen we halverwege dat doel zitten. Dat is al over 9 jaar, dus we moeten meteen aan de slag.

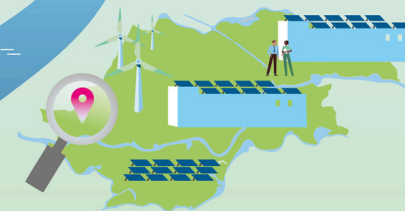
WAT?

Net als in de rest van Nederland willen we in Rivierenland in 2030 meer duurzame stroom opwekken met zon en wind. Daarom moeten we plekken zoeken waar dit kan.

HOE?

We zijn op zoek gegaan naar plekken waar we energie kunnen maken met windmolens, zonnenvelden en zonnepanelen op daken. We gebruiken veel gas om onze huizen te verwarmen. Daarvoor gebruiken we ongeveer 75% van alle energie. Dat moet anders. Daarom zoeken we naar nieuwe manieren om onze huizen en bedrijven te verwarmen zonder gas. Dat kan bijvoorbeeld met aardwarmte en warmte uit oppervlaktewater, zoals rivieren.

WAAR?

Na een zoektocht van 2 jaar is een gezamenlijk plan voor Rivierenland gemaakt voor:

- veel zonnepanelen op grote daken van bedrijfsgebouwen
- een aantal zonnenvelden in elke gemeente
- en 5 plekken voor extra windmolens.

In het plan RES 1.0 leggen we uit waarom hiervoor is gekozen. Voor warmte maken gemeenten dit jaar een plan.

MET EN VOOR WIE?

Dit plan is gemaakt voor een duurzame toekomst van alle inwoners van Rivierenland. Veel inwoners en organisaties hebben meegedacht over dit plan. De gemeenten en provincie werken aan voorwaarden waaraan de windmolens en zonnenvelden moeten voldoen. Liander gaat meer stroomkabels leggen, zodat de schone stroom van de windmolens en zonnepanelen bij onze huizen komt. Iedereen doet dus wat.

Meer weten? Vragen?

Kijk op: resrivierenland.nl of volg ons op Facebook, Twitter of Instagram.
Mail je vraag naar: info@resrivierenland.nl

2. Groen-blauwe leefomgeving

West Maas en Waal wordt steeds groener. En er komt ook steeds meer water bij. De dorpen worden zo fraaier en toekomstbestendiger. De laatste jaren hadden we veel te natte zomers, maar ook veel te droge. En de laatste 5 jaren braken we diverse hittestructuren. Niet voor niets loopt West Maas en Waal voorop als het gaat om klimaatadaptatie. De gemeente heeft het afgelopen jaar veel gedaan op het gebied van klimaatadaptatie, waaronder het aanleggen van een beweegtuin en het realiseren van klimaatbuffers.

Groen en water in plaats van stenen

Onze dorpen zijn vrij versteend. Dit brengt verschillende nadelen met zich mee. Het is daarom belangrijk om te vergroenen. Meer groen helpt namelijk om:

- Regenwater beter op te vangen, zodat er minder overlast is bij zware buien.
- Water in de grond te laten trekken, waardoor er een reserve is voor droge periodes.
- Minder warmte vast te houden, zodat het 's avonds sneller afkoelt.

Groen, en vooral schaduwrijk groen, zorgt voor een koelere en fijnere leefomgeving. Daarom halen we onnodige stenen weg en brengen groen terug. We willen de ruimte daarmee verfraaien.

Denk bijvoorbeeld aan het park aan de Kasteelstraat in Wamel. Of aan de Florastraat in Boven-Leeuwen. We willen de leefomgeving niet alleen klimaatbestendig, maar ook mooi maken! De komende jaren gaan we nog meer straten vergroenen. Zo voorkomen we wateroverlast en zorgen we voor meer koelte in onze dorpen.

Klimaatbestendig

In 2050 moeten we klimaatbestendig zijn. West Maas en Waal heeft het streven om in 2035 al klimaatbestendig te zijn. Hiervoor hebben we voor 2024 al 70 maatregelen genomen. Tot 2035 hebben we nog 135 maatregelen te gaan. We zijn dus goed op weg!

Groene beweegtuin in Alphen

Een mooi voorbeeld van klimaatadaptatie is de beweegtuin in Alphen.

Bij Ons Tuin in Alphen hebben wij een grasperceel omgevormd naar een groene verblijfplek waar mensen ook kunnen buitensporten en bewegen.

De locatie zit naast een basisschool. Zodat de school ook gebruik kan maken van deze verblijfplek. Bijvoorbeeld als groene speelplek en voor educatieve doeleinden (buitenlessen/-lokaal).

Op diverse plekken hebben we biodiverse planten aangelegd. De school heeft zelf een insectenhotel gemaakt.

Ook hebben we de regengoot van de school afgekoppeld. Het regenwater wordt opgevangen in een waterberging waarin diverse kruidenmengsels groeien.

Het plan is een mooie samenwerking tussen dorpsplatform SLAG, woonstichting De Kernen, Sociom (zorginstelling) en de gemeente. Voor dit project ontving de gemeente een subsidie van de Provincie Gelderland.

Gebiedsproces Aanpak wateroverlast Alphen

In 2017 werd afgesproken om Alphen regenwaterproof te maken. De inwoners hadden veel overlast en schade door de hevige neerslag in augustus 2015. In 2018 zijn gemeente en waterschap gestart met de werkzaamheden. Nu, 7 jaar later, zijn alle maatregelen uitgevoerd. Met de herinrichting van de straten Greffelingsestraat en Filipstraat zijn de noodzakelijke maatregelen klaar.

In deze 2 straten is het zwarte asfalt, dat in hete zomers snel opwarmt, vervangen door duurzame straatstenen die lichter van kleur zijn. Beide straten zijn afgekoppeld en hebben nu over de hele lengte plant- en boomvakken. Alle parkeerplaatsen zijn groene parkeerplaatsen. Dit betekent dat ze water doorlaten en water beter de grond intrekt. Zo wordt de hitte verminderd.

De afgelopen jaren hebben we diverse straten aangepakt. De Middendam, Valksestraat, Heuvelstraat werden opnieuw ingericht. Bestaande vijvers zijn opgeknapt en vergroot. Er zijn veel stenen weg gehaald waar groen voor terug is gekomen. En meerdere straten zijn afgekoppeld.

We zijn heel dankbaar voor alle positieve steun en medewerking die we van de inwoners hebben gekregen.

Goede voorbeelden delen

Sinds dit jaar hebben wij een website voor groenblauwe tips en voorbeelden: www.veranderijjimee.nl

Hier staan goede tips van onze inwoners en praktische voorbeelden van groenblauwe ideeën in en om het huis.

Groenblauw raamwerk

Tijdens de Klimaattop Gelders Rivierengebied op 13 december 2024 in Bemmelen, hebben 21 partijen uit de regio een intentieverklaring ondertekend voor het Groenblauw Raamwerk Rivierengebied. Wethouder Evert Jan Slootweg tekende namens gemeente West Maas en Waal.

Met deze ondertekening spreken de regiogemeenten, Waterschap Rivierengebied, Provincie Gelderland en diverse maatschappelijke organisaties een gezamenlijke ambitie uit voor een klimaatbestendige en leefbare regio.

Het Groenblauw Raamwerk Rivierengebied is een gezamenlijk plan om de regio klimaatbestendig te maken door het versterken van biodiversiteit en landschap. Het gaat over het strategisch verbinden van groen (vegetatie, natuurgebieden, parken) en blauw (rivieren, klimaatweteringen, oevers). Een netwerk van 'groene en blauwe' elementen is niet alleen gunstig voor planten en dieren, en daarmee de biodiversiteit, het draagt ook bij aan de belevingswaarde van het landschap.

Het Groenblauw Raamwerk is een vervolg op én uitwerking van het project 'Gonzend Rivierengebied', uit de Regio Deal 'Versterken Landschap en Biodiversiteit'.

Klimaatbuffers voor het landelijk gebied

Samen met Waterschap Rivierengebied zijn we begonnen met het aanleggen van klimaatbuffers. Vijf stuks in totaal. We slaan hier regenwater op en gebruiken deze voor perioden van droogte. Je kunt het vergelijken met vijf hele grote regentonnen.

Het water is bedoeld voor het landelijk gebied rondom Dreumel, Beneden-Leeuwen en Wamel. In droge periodes is het westelijk deel van de gemeente West Maas en Waal namelijk lastig van voldoende water te voorzien. Door de buffers kunnen we op kritieke momenten extra water toevoegen aan het watersysteem van dit gebied en zo de beschikbaarheid van water op peil houden. Dit is ook belangrijk voor de agrariërs.

De komende jaren komen er nog een aantal buffers bij. Voor deze klimaatbuffers hebben we subsidie gekregen van de rijksoverheid.

3. Biodiversiteit en natuur

Ook op het gebied van biodiversiteit en natuur waren er in 2024 mooie ontwikkelingen. Zo stelde de gemeenteraad het biodiversiteitsplan vast. Een toekomstgericht en inspirerend document voor de gemeente, inwoners en gebiedspartijen. Door de ruimtelijke opgaven waar wij voor staan, zoals energietransitie, klimaatverandering en woningbouw staat de groen-blauwe dooradering onder druk en daarmee ook de biodiversiteit en natuur. Met het vaststellen van het plan nemen we verantwoordelijkheid voor biodiversiteitsherstel en -bevordering.

Het biodiversiteitsplan

In het biodiversiteitsplan zijn de aanwezige en potentiële natuurwaarden en biodiversiteit in kaart gebracht. Daaraan zijn ontwikkelkansen gekoppeld. Hiermee kunnen we snel schakelen bij ruimtelijke ontwikkelingen en kansen aangrijpen voor het versterken van biodiversiteit. De Klankbordgroep Biodiversiteit levert een belangrijke bijdrage aan het biodiversiteitsbeleid en uitvoering.

Ook in het beheer zijn we aan zet om op verschillende manieren de biodiversiteit te bevorderen. Denk dan aan verminderd maaien en afvoeren van het maaisel, inzaaien van bloemenmengsels, toepassen van waardplanten en -bomen in de openbare ruimte en aanleg natuurvriendelijke oevers.

Aanplanten 108 bomen

Bomen zijn een belangrijk wapen tegen de klimaatverandering omdat zij CO₂ omzetten in zuurstof. Ze leveren schaduw en verdamping en daarmee zorgen bomen voor verkoeling op hete dagen. In tijden van overvloedige regenval verhogen bomen de waterbergingscapaciteit. Daarnaast zijn bomen ook goed voor mens en dier omdat ze bijdragen aan mentale en fysieke gezondheid en ze de biodiversiteit vergroten. In 2024 zijn er 108 bomen aangeplant op gemeentegrond. Daarmee draagt de gemeente West Maas en Waal een steentje bij in de strijd tegen de klimaatopwarming

Nieuwe maaimethode

De buitendienst van de gemeente zorgt voor het groenbeheer. Daar hoort ook het maaien van de bermen bij. Dit kan op verschillende manieren. De manier waarop heeft effect op de biodiversiteit.

- Klepelmaaier: Bij het maaien met een klepelmaaier, wordt het maaisel niet opgeruimd, maar blijft het maaisel achter in de berm. Dit kan nadelige effecten hebben op de biodiversiteit. Het achterblijvende organisch materiaal verrijkt namelijk de bodem met voedingsstoffen, wat vooral gunstig is voor snelgroeïende planten zoals brandnetels en distels. Hierdoor krijgen andere, vaak meer kwetsbare planten minder kans om te groeien.
- Maai-zuigcombinatie: In tegenstelling tot klepelen, zorgt het maaien en afvoeren ervoor dat de berm wordt verschaald. Schrale bodems zijn juist aantrekkelijker voor een grotere verscheidenheid aan planten en dieren. Dat is dus beter voor de biodiversiteit.
- Schrijvenmaaier of maabalk: Voor biodiversiteit is maaien met een schijvenmaaier of maabalk en enkele dagen later afvoeren het beste, maar voor energieverbruik en CO₂-uitstoot is een maai-zuigcombinatie beter. Dit kan namelijk in één keer.

Om de biodiversiteit te bevorderen, maken we sinds 2024 op meerdere plekken gebruik van een maai-zuig combinatie. Voorheen klepelden we op die plekken de bermen, maar dat is dus minder goed voor de biodiversiteit. Met de nieuwe methode versterken we de biodiversiteit en gaan we tegelijkertijd bewust om met energieverbruik en CO₂-uitstoot.

4. Circulaire Economie

Als gemeente streven we naar een circulaire economie. Een circulaire economie is een systeem waarin grondstoffen, producten en materialen zo veel mogelijk hergebruikt en gerecycled worden, zodat afval en verspilling worden verminderd. In plaats van het traditionele “neem-maak-wegwerp”-model, probeert een circulaire economie materialen en producten zo lang mogelijk in gebruik te houden. Bewust en onbewust zijn er in onze gemeente al veel initiatieven die hier aan bijdragen. Zo zijn er verschillende afvalbrigades, wordt afval steeds beter benut en hebben we steeds meer ondernemers met circulaire bedrijfsmodellen. Er zijn dus heel veel kansen, waar ondernemers en inwoners van West Maas en Waal op inspelen.

Zwerfafvalbrigade

Alle dorpen in West Maas en Waal hebben een zwerfafvalbrigade! Daar zijn wij als gemeente heel trots op en blij mee. Door deze actieve vrijwilligers blijft onze gemeente schoon en mooi. Stichting Landschapsbeheer Gelderland startte samen met de dorpsplatforms de zwerfafvalbrigades op. Een zwerfafvalbrigade is een lokale groep met inwoners, die regelmatig zwerfafval in hun omgeving opruimt.

Het accent bij de zwerfafvalbrigade ligt op een positief en een gezamenlijk resultaat: het is leuk om samen met buurtgenoten zwerfafval op te ruimen, iedereen kan het initiatief nemen en je doet alleen mee als je zin en tijd hebt.

Zo is er snel resultaat en wordt de eigen omgeving snel veel aantrekkelijker. Dat stimuleert anderen om ook aan de slag te gaan en zo ontstaat een zwaan-kleef-aan effect.

Polderjutters

Ook hebben we sinds 2013 de Polderjutters. Polderjutters houden zich 2x per jaar bezig met het opruimen van zwerfafval, meestal in het binnengebied van onze gemeente. In het voorjaar kunnen verenigingen zich hiervoor opgeven. Voor het opruimen ontvangt de vereniging een vergoeding van minimaal € 250,-. Fijn voor de vereniging en fijn voor onze natuur! 19

Avri & circulair inzamelcentrum

Avri is in onze gemeente verantwoordelijk voor het afvalbeheer en verwerkt ook het afval dat wordt ingezameld in de milieustraat in Beneden-Leeuwen. Avri is van plan om op bedrijventerrein Medel in Tiel een moderne en duurzame milieustraat te realiseren, die voldoende ruimte biedt voor een groeiend aantal bezoekers. Met dit initiatief draagt Avri bij aan de ambitie van Regio Rivierenland om in 2050 volledig circulair te werken.

Het doel van Avri is om zoveel mogelijk bruikbare grondstoffen uit afval te halen, zodat deze opnieuw gebruikt kunnen worden en er minder restafval overblijft. Dit sluit aan bij de kern van het Circulair Ambachtscentrum, waar de nadruk ligt op het verlengen van de levensduur van materialen door hergebruik en recycling. Hierdoor wordt het een plek waar afval een nieuwe bestemming krijgt. Er zijn in de regio al veel bedrijven en organisaties die zich bezighouden met het hergebruik van materialen. Avri onderzoekt of samenwerking met deze partijen het Circulair Ambachtscentrum verder kan versterken.

Medewerkers van Avri zullen bezoekers van het Circulair Ambachtscentrum begeleiden bij het sorteren van afval, zodat het duidelijker wordt wat waar thuishoort. Het proces wordt overzichtelijker met drie verschillende zones: het Hergebruikplein, het Recycleplein en het Grondstoffenplein. Op de eerste twee pleinen kunnen bezoekers herbruikbare of recyclebare goederen inleveren, en wat daarna nog rest, blijft op het Grondstoffenplein achter.

In 2024 was de hoeveelheid restafval per inwoner in West Maas en Waal circa...

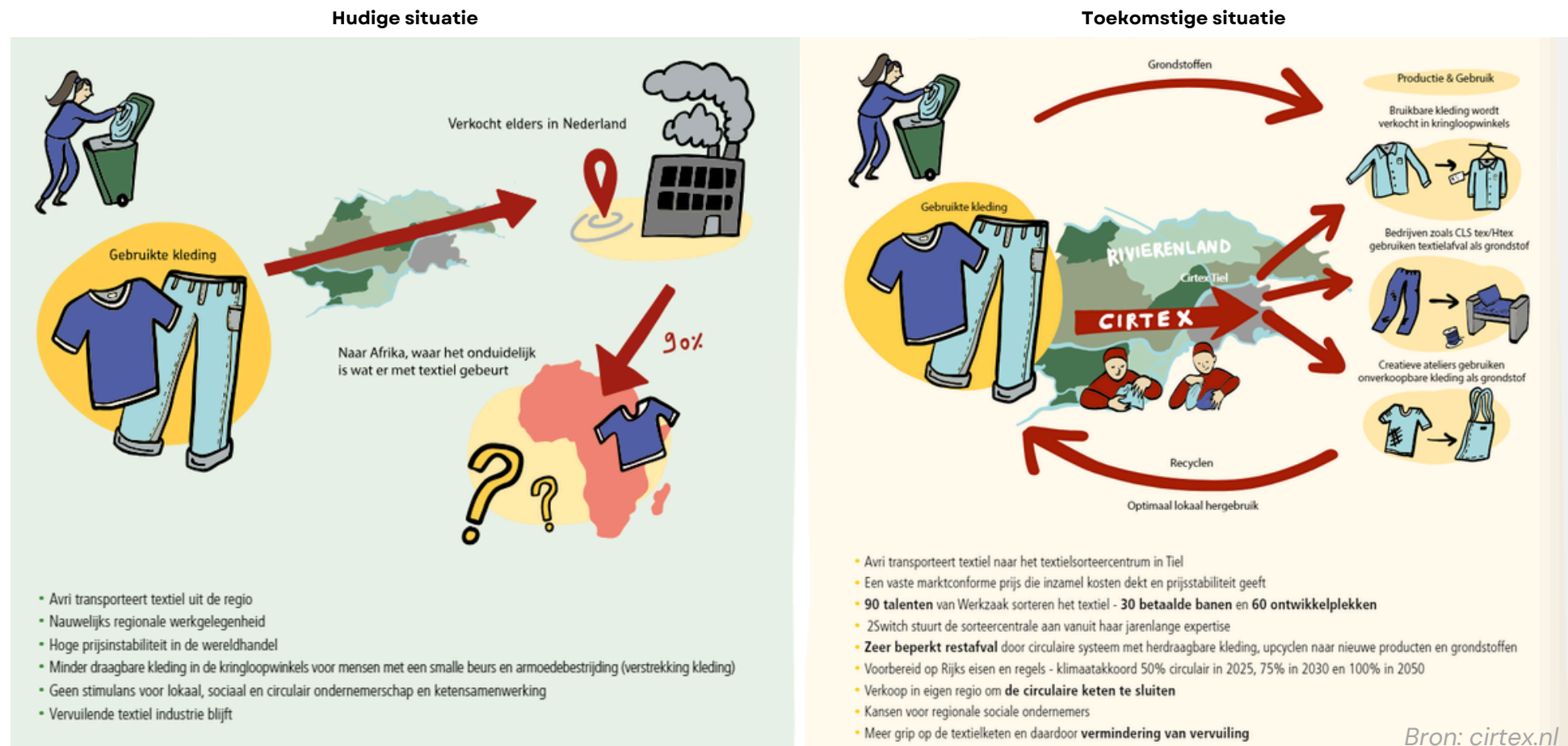
Om het afval te verminderen heeft Avri een campagne genaamd Geef Het Door. Deze campagne over afval scheiding en hergebruik is te lezen op <https://rivierenlandgeeftdoor.nl/>

CIRTEX

De kleding die wij in West Maas en Waal in de kledingcontainers weggooien, wordt verwerkt door CIRTEX. CIRTEX is een coöperatie gevestigd in Tiel die streeft naar een gesloten regionale keten. Op dit moment wordt er nog veel kleding naar het buitenland getransporteerd. Door actief samenwerken aan te gaan en creatief te blijven nadenken over mogelijke oplossingen, wil CIRTEX de keten sluiten. Jaarlijks verwerkt CIRTEX ongeveer 1,8 miljoen kilo textiel, van circa 100.000 huishoudens.

Dit proces begint bij de inzameling van textiel van elke kwaliteit. Avri verzorgt de inzameling, en Werkzaam Rivierenland zorgt dat het textiel via het sorteercentrum in Tiel wordt gesorteerd. Goede stukken gaan naar tweedehandswinkels van 2Switch. De rest gaat naar de samenwerkende partners i-did, Planq, CLS-Text, Htex en Heigo. Deze partners maken nieuwe producten van het textiel en werken aan oplossingen waarbij het textiel helemaal hergebruikt wordt en er geen afval overblijft.

Wist je dat...

**1.649.371 kg
textiel**
in Rivierenland
wordt ingezameld

**710.000 kg
textiel**
wordt
opgeschoond en
gesorteerd

**70 werk- en
ontwikkelplekken**
waren bij
Avri/Cirtex

0 KG textiel
is verbrand en
alles is gesorteerd

**40.000 kg
A-kwaliteit
textiel**
gaat naar de winkels
van 2Switch

**395.000 kg
B-kwaliteit
textiel**
naar Afrika gaat

**354.000 kg
afval**
tussen het textiel
gevonden werd

16 werknemers
succesvol zijn
doorgeplaatst
naar regulier werk

Initiatieven/organisaties

Ondernemers zijn ook bezig om de waarde van producten zo hoog mogelijk te houden en te voorkomen dat producten bij het afval terechtkomen. Zo hebben we een grote kringloopwinkel: De Oude School. Daar kan je terecht voor speelgoed, kleding, meubelen, huishoudelijke artikelen, boeken, elektra en nog meer. Elke dag wordt het assortiment aangevuld en gewisseld.

Ook hebben we in Beneden-Leeuwen een weggeefhuis met de naam Re-Style. Hier kan iedereen dames-, heren-, en kinderkleding uitzoeken en inbrengen. Winkeliers met overtollige seizoenskleding of accessoires kunnen hun producten hier kwijt.

Naast de kringloop kan je voor meubels ook terecht bij tweedehands meubelzaak De Huiszwaluw in Boven-Leeuwen. Hier worden vintage, design- en industriële meubels uit de jaren 50 t/m 90 gerestaureerd, verhuurd en verkocht.

Bij conceptstore Vertoeven hebben ze niet alleen cadeautjes, koffie en thee, maar ook een hoek met tweedehands kinderkleding.

Er zijn meer manieren om de levensduur van spullen te verlengen, bijvoorbeeld door reparatie. Bij repaircafés krijgen kapotte spullen een tweede leven. In 2024 organiseerden het Hanzehuys in Maasbommel en de 50+ vereniging in Beneden-Leeuwen regelmatig repaircafés. Op vooraf vastgelegde data konden geïnteresseerden met hun kapotte spullen langskomen.

5. Eigen organisatie

Bij de gemeente zetten we ons ook intern in voor verduurzaming. We streven ernaar onze CO2-uitstoot te verminderen en werken samen met alle teams om op elk vlak verantwoorde keuzes te maken. Een goed voorbeeld hiervan is de inkoop van verkeersborden. We onderzoeken zorgvuldig de meest duurzame opties met als doel uiteindelijk onze gehele inkoop onder de loep te nemen. Dit is natuurlijk niet altijd eenvoudig, want wat betekent "duurzaam" precies? Daarom werken onze inkoopadviseurs, duurzaamheidsadviseurs en uitvoerders nauw samen om vanuit verschillende invalshoeken tot de beste oplossingen te komen. Zo maken we samen stap voor stap de gemeente duurzamer!

Actuele ontwikkelingen

Langzaam maar zeker verduurzamen we ons eigen vastgoed. Waar kunnen we nog zonnepanelen plaatsen en hoe ziet onze piekbelasting eruit? Dit zijn thema's die niet alleen bij inwoners spelen, maar ook bij ons als gemeente. We zien nieuw niet meer als vanzelfsprekend en willen bij toekomstige projecten andere opties verkennen, zoals refurbished kantoormeubilair.

Vooruitgang kunnen we alleen meten als we het startpunt weten. Daarom brachten we in 2024 onze voetprint in kaart. Zo kunnen we ook met cijfers de verduurzaming in kaart brengen. En dat is natuurlijk fijn, want woorden zijn mooi, maar daden zeggen alles.

Duurzaamheid begint bij bewustzijn creëren, en ook intern zetten we ons daarvoor in. De Klimaatweek was dan ook een uitgelezen kans om extra aandacht te geven aan duurzaamheid en het klimaat.

Klimaatweek

In de week van 11 november 2024 was het de Klimaatweek. In deze week zetten we samen stappen naar een duurzamere toekomst. De week werd feestelijk geopend met het hijsen van de Klimaatvlag door onze klimaatburgemeesters. Daarnaast werden er rondleidingen en een tuinervaring georganiseerd waarbij de deelnemers met een andere bril naar onze omgeving leerden kijken. In de Maas en Waler verscheen een Klimaatweek-special van de gemeente met een puzzel, leuke artikelen en interviews.

Ook intern in het gemeentehuis werd aandacht besteed aan het klimaat. De duurzaamheidsafdeling bakte veganistische muffins voor de collega's en organiseerde een klimaatquiz, waarbij de klimaatkennis op de proef werd gesteld. Ook hing er elke dag een nieuwe stelling bij het koffieapparaat. Weet jij de antwoorden op de stellingen?

Klimaatweek stelling 1:

Voor een retourtje Bali moet je 100 bomen planten

Klimaatweek stelling 2:

Het versturen (en opslaan) van één e-mail staat gelijk aan de CO2-uitstoot van 150 meter rijden met de auto

Klimaatweek stelling 3:

De Klimaatbelasting van 1 koffie verkeerd staat gelijk aan 14 espresso's

Klimaatweek stelling 4:

In februari 1997 werden inwoners van onze gemeente geëvacueerd vanwege het extreem hoge water in de rivieren, waardoor dijkdoorbraken dreigden.

Antwoorden stellingen Klimaatweek

Stelling 1: Voor een retourtje Bali moet je 100 bomen planten om CO2 te compenseren

Niet waar: Namelijk 1.000 bomen

Stelling 2: Het versturen (en opslaan) van één e-mail staat gelijk aan de CO2-uitstoot van 150 meter rijden met de auto

Waar: 20 e-mails per dag, gedurende 1 jaar, staat gelijk aan 1000 kilometer rijden met de auto!

Stelling 3: De Klimaatbelasting van 1 koffie verkeerd staat gelijk aan 14 espresso's

Waar: Wie koffie met melk drinkt, verhoogt zijn klimaatimpact flink. Eén koffie verkeerd heeft een 14 keer hogere klimaatbelasting dan een kopje espresso.

Stelling 4: In februari 1997 werden inwoners van onze gemeente geëvacueerd vanwege het extreem hoge water in de rivieren, waardoor dijkdoorbraken dreigden

Niet waar: In 1995 zorgden extreme waterstanden in de Waal en de Maas voor een groot risico op dijkdoorbraken. Hierdoor werden tienduizenden mensen in het Rivierenland, waaronder de inwoners van West Maas en Waal, geëvacueerd om de veiligheid te waarborgen. Gelukkig braken de dijken niet door, maar de gebeurtenis leidde wel tot grote investeringen in dijkversterking en waterbeheersing, zoals het project "Ruimte voor de Rivier".

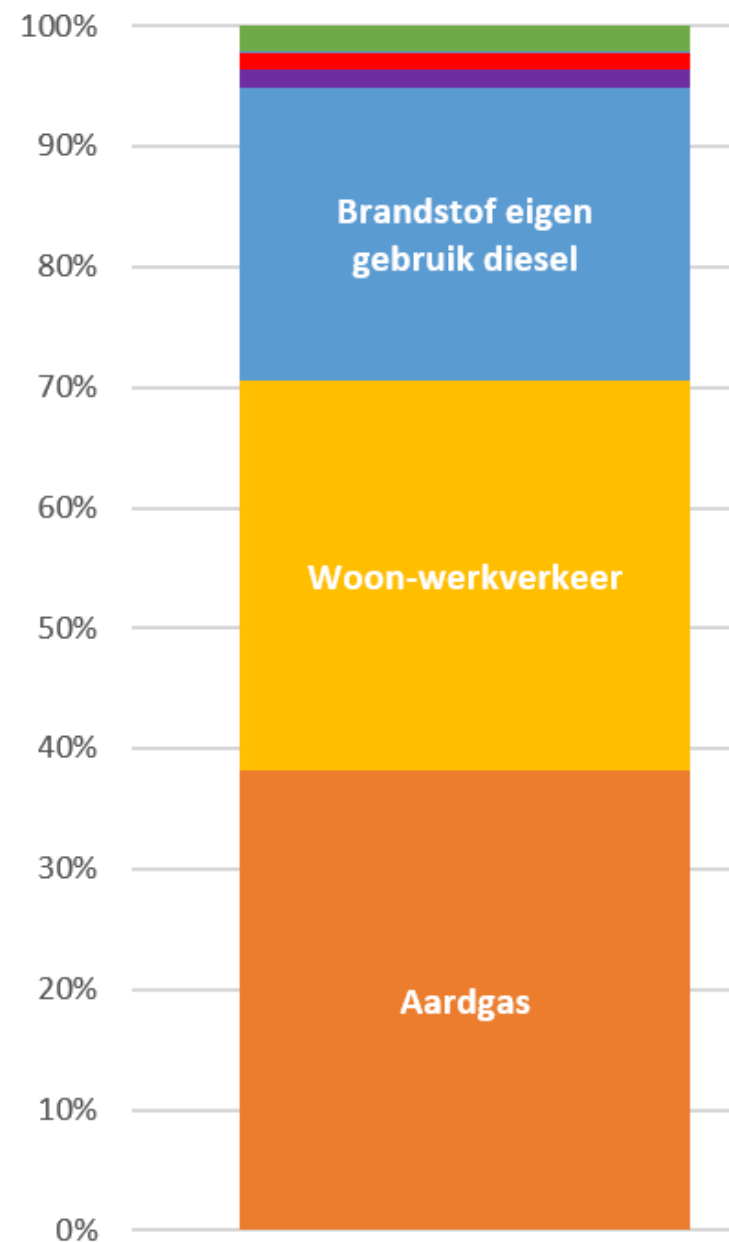
CO2-Voetafdruk

Een CO2-voetafdruk is een maatstaf voor de totale hoeveelheid koolstofdioxide (CO2) die vrijkomt. Een CO2-voetafdruk geeft inzicht in hoeveel impact onze activiteiten hebben op klimaatverandering. Voor organisaties is de CO2-voetafdruk vaak onderverdeeld in drie scopes, gebaseerd op de Greenhouse Gas (GHG) Protocol. Deze indeling is gemaakt op basis van oorsprong van de uitstoot.

- Scope 1: Directe uitstoot van eigen activiteiten, zoals het verbranden van gas in eigen gebouwen of brandstofgebruik in eigen voertuigen.
- Scope 2: Indirecte uitstoot door ingekochte energie, zoals elektriciteit, warmte of stoom.
- Scope 3: Alle andere indirecte uitstoot in de waardeketen, zoals productie van ingekochte goederen, en transport. Met oog op de haalbaarheid hebben wij voor scope 3 alleen gekeken naar dienstreizen en woon-werkverkeer. *

Hier rechts zijn de drie grootste veroorzakers van onze CO2-uitstoot af te lezen. Diesel voor eigen vervoersmiddelen, woon-werkverkeer en het gebruik van aardgas in onze gebouwen zijn onze grootste uitdagingen en opgaven voor de aankomende jaren. Als gemeente gaan wij jaarlijks onze voetafdruk in kaart brengen, zodat we weten hoe we het meeste impact kunnen maken.

*In 2025 gaan we ook aan de slag met de rest van scope 3

6. Communicatie en participatie

In onze gemeente zijn er veel initiatieven waarbij de gemeente en inwoners samenwerken. Voorbeelden hiervan zijn klankbordgroepen, projecten voor scholieren en klimaatburgemeesters. Eén ding hebben ze allemaal gemeen: duurzaamheid staat centraal!

Klankbordgroep Duurzaamheid

De Klankbordgroep is een club enthousiastelingen die graag meedenken over het duurzaamheidsbeleid. Ze geven hun mening over inhoudelijke vraagstukken, buurtinitiatieven en nieuwe ontwikkelingen. Door de groep kritische denkers komen er nieuwe inzichten naar voren. Niet alleen weten ze inhoudelijk ideeën te spiegelen, ze kunnen ook goed toetsen hoe het beleid lokaal in de smaak valt en hebben oog voor de praktische en culturele match. Daarnaast is er ook ruimte voor deelnemers en andere inwoners om hun eigen ideeën te delen en hier over te sparren.

Klankbordgroep Biodiversiteit

In 2024 heeft de Klankbordgroep Biodiversiteit een grote bijdrage geleverd aan het biodiversiteitsplan. Iedere zes weken kwam de groep van 5 inwoners uit verschillende dorpen samen om mee te denken over de kansen voor de biodiversiteit. Zoals het aanpassen van maaibeheer, realiseren van een kruidenberm in Alphen en het toepassen van diverse plantsoorten binnen projecten. Ook na de vaststelling van het biodiversiteitsplan dacht de groep in andere frequentie en samenstellingen actief mee, bijvoorbeeld de voorjaarsactie om tegels in te leveren in ruil voor groen.

Klimaatburgemeesters

Klimaatburgemeesters zetten zich in voor een beter klimaat in hun eigen omgeving. Ze inspireren anderen, zoals collega's, burens of verenigingen, om duurzamer te leven. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei heeft het klimaatburgemeesterschap opgezet. Hiermee ondersteunt zij deze groene doeners.

"Positief zijn over het klimaat betekent niet dat alles goed is, maar het goede zien in wat er is. Alle positieve zaadjes die worden geplant, maken samen een prachtig bloemenveld"

Het afgelopen en het komende jaar zijn Dorine Epping en Cora van Ingen de klimaatburgemeesters van het Land van Maas & Waal. Hun missie? Het groene verhaal van Land van Maas & Waal op de kaart zetten. Met hun enthousiasme zetten ze zich in om samen meer impact te maken op het gebied van klimaat: "Positief zijn over het klimaat betekent niet dat alles goed is, maar het goede zien in wat er is. Alle positieve zaadjes die worden geplant, maken samen een prachtig bloemenveld."

Het groene verhaal brengen de klimaatburgemeesters in beeld door een reeks interviews met groene initiatiefnemers in de regio.

Educatieprogramma's

In 2023 vond de zesde Kindergemeenteraad van de gemeente West Maas en Waal plaats. Het thema was 'Een groen West Maas en Waal, da's pas klasse!' Leerlingen van vijf scholen presenteerden hun plannen en stemden daarna op het winnende idee.

In 2024 werd het winnende idee van de leerlingen van De Laak ook werkelijkheid. De leerlingen wilden iets doen aan het afval bij de plekken waar veel jongeren komen. Door op die plekken afvalbakken met een leuke graffiti tekening op te pimpen, hopen zij op het holle bolle Gijs effect. Jongeren zijn namelijk eerder geneigd om afval in een leuke afvalbak te gooien.

Graffiti kunstenaar Morris pimpte de prullenbakken, die door de gemeente beschikbaar werden gesteld.

Ook bezochten verschillende scholen in 2024 bezoekerscentrum de Grote Rivieren. In een echte proefopstelling kregen kinderen de kans om water in al zijn facetten te verkennen.

- Wat maakt water 'dood' of 'levend'?
- Hoe wordt afvalwater gezuiverd?
- Heb je ooit water door een microscoop bekeken?
- Waarom kunnen sommige waterdierpjes over het wateroppervlak lopen?
- Ontdek ook hoe CO₂ in de atmosfeer werkt.
- Waarom stijgt het zeeniveau niet door smeltend ijs van de Noordpool, maar wel door dat van de Zuidpool?

Scholieren konden het zelf ervaren en ontdekken.

Communicatie voor bewustwording en betrokkenheid

Communicatie speelt een belangrijke rol in het verduurzamen van onze gemeente. Door inwoners en bedrijven te informeren en te inspireren, vergroten we de bewustwording. Dat is het begin van duurzaam gedrag. Belangrijk, want voor een duurzame gemeente hebben we iedereen nodig.

Om zoveel mogelijk inwoners te bereiken zetten we diverse communicatiemiddelen in. Ook het energieloket, RES Rivierenland en AVRI communiceren volop. We hebben onder andere:

- Campagnes over energiebesparing, afvalscheiding en klimaatadaptatie gedeeld
- Interactieve bijeenkomsten en webinars gehouden om inwoners en ondernemers te betrekken bij duurzame oplossingen
- Sociale media, persberichten, gemeentepagina en nieuwsbrieven ingezet om nieuws, tips en updates te delen
- Posters opgehangen bij MFA's, winkels en sportverenigingen
- Samenwerking gezocht met scholen om kinderen te enthousiasmeren over duurzaamheid

Door deze communicatie proberen we mensen te enthousiasmeren om ook zelf in actie te komen. Zo werken we samen aan een duurzame gemeente. Want samen maken we het verschil!

Inzichten uit 2024

Gebruik maken van bestaande kennis

We merkten dat er al heel veel kennis beschikbaar is bij bijvoorbeeld agrariërs en sportverenigingen. Dan is het waardevoller om aanwezige kennis te delen, in plaats van nieuwe kennis toe te willen voegen.

Samenwerken met andere gemeenten

In veel gemeenten werken ze aan dezelfde uitdagingen. Wat in de ene gemeente werkt, hoeft niet te werken in de andere gemeente. Het is wel goed om gebruik te maken van elkaars ervaring en kennis. Zo kunnen we in regioverband onder andere onze isolatiedoelen sneller behalen. Wij willen dan ook meer de samenwerking opzoeken met andere gemeenten. We moeten daarbij wel goed aansluiten bij de lokale vraag.

Werken in gespecialiseerde subgroepen

Door met subgroepen aan specifieke doelen te werken, kunnen we inhoudelijk een verdiepingsslag maken. We merkten dat dit in praktijk erg goed werkt.

Aansluiten bij lokale behoeften

Sommige oplossingen werken niet voor alle gemeenten hetzelfde. Wij boden ondernemers een standaardpakket aan, maar we merkten dat dit pakket niet goed aansloot bij de behoeften van onze ondernemers. Hier hebben we van geleerd.

Bundelen van individuele krachten

Er zijn veel gemotiveerde inwoners die ideeën hebben. Wij moeten inwoners aan elkaar koppelen, zodat ze elkaar kunnen inspireren en verder helpen.

Vooruitblik

Nieuwe teamleden

In 2025 krijgt het duurzaamheidsteam verschillende nieuwe teamleden. Zo is er een nieuwe teammanager, een nieuwe communicatieadviseur gespecialiseerd in duurzaamheid en een nieuwe collega voor de warmtetransitie.

Energietransitie

In 2025 blijven we ons met de isolatiesubsidie, de energiecoaches en het energieloket inzetten op de energietransitie.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Ook in 2025 is vergroening een belangrijk thema. Zo ontsteden en vergroenen we samen met de woonstichting de Steenstraat in Boven-Leeuwen (de straatnaam blijft wel hetzelfde) en is er de actie "Stenen eruit, plantjes erin". Bij deze actie leveren inwoners stenen in en krijgen ze er gratis plantjes voor terug. Verder plaatsen we verblijfkasten voor vleermuizen in onze eigen gebouwen en bij inwoners.

Circulaire economie

Samen met collega-gemeenten verkennen we de mogelijkheden voor het inrichten van een circulaire economie. In 2025 gaan we in gesprek met inwoners en organisaties over manieren waarop de we circulaire economie kunnen aanjagen. Hiervoor krijgen we ondersteuning van studenten van de minor circulaire economie. Ook denken we actief mee aan de inrichting van het circulair ambachtscentrum van Avri in Tiel.

Eigen organisatie

We stellen doelen op om zelf duurzamer in te kopen en proberen medewerkers, inwoners en bedrijven bewust te maken van eigen gedrag en invloed. In 2025 doen we weer mee aan de Klimaatweek en brengen we onze voetafdruk weer in kaart.

Communicatie en participatie

We gaan nog actiever onze inwoners betrekken en sturen op lokale behoeften. We gaan actiever communiceren en onze zichtbaarheid vergroten.

